

УДК 316.64

DOI: [https://doi.org/10.17721/upj.2023.2\(20\).1](https://doi.org/10.17721/upj.2023.2(20).1)

Васютинський В. О.,

доктор психологічних наук, професор,
головний науковий співробітник,
Інститут соціальної та політичної
психології НАПН України
E-mail: vadymvas55@gmail.com
ORCID: 0000-0002-9808-4550
Scopus ID: 57213606129

ВПЛИВОВІСТЬ СУБ'ЄКТІВ ВОЄННО-ПОЛІТИЧНИХ ПОДІЙ У ЦІННІСНОМУ СПРИЙМАННІ УКРАЇНЦІВ

Впливовість суб'єктів воєнно-політичних подій розглянуто як здатність справляти вплив на перебіг і результати воєнно-політичних процесів, що є не об'єктивним ресурсом суб'єкта, а приписуваною йому іншими учасниками взаємодії спроможність. Впливовість охоплює такі ознаки: об'єктивний стан справ, загальний ціннісний контекст взаємодії, суб'єктивна прихильність оцінювачів до об'єкта оцінки, негативні постави щодо об'єкта.

На основі даних двох усеукраїнських опитувань розкрито ціннісно-орієнтаційне підґрунтя сприймання українцями впливовості суб'єктів воєнно-політичних подій. У лютому 2022 р. (напередодні широко-масштабної війни) опитано 1167 респондентів, у лютому 2023 р. – 1147.

Протягом року найбільш виразно зросло визнання впливовості Збройних сил України. Меншою мірою це проявилось щодо президента України, російського і західного керівництва. Натомість зменшилася впливовість олігархічних кланів, прозахідних сил, а також центральних (за винятком президента) і місцевих органів влади.

Виявлено чотири категорії найбільш впливових суб'єктів: «захисники» (Збройні сили України, керівництво США та ЄС), впливовість яких пов'язана з підтримкою масових протестів, ринкового реформування та вимог до ефективності влади; влада (уряд і парламент), впливовість якої корелює з підтримкою ринкових реформ та визнанням ефективності влади; «вороги» (російські війська, зрадники й колаборанти), впливовість яких співвідноситься з патріотичними поставками, осудом

російської агресії, підтримкою масових протестів, констатацією недостатньої ефективності українського опору; «інші» (мешканці інших регіонів, представники інших національностей), впливовість яких поєднується з бажанням поліпшення ситуації, антиросійськими поставами, запереченням компромісів з агресором, осудом у бік інших груп. Визначальними для оцінки впливовості суб'єктів воєнно-політичних подій виявилися патріотично-антиросійські, (анти)реформаторські, антикорупційно-протестні та рентні постави.

Ключові слова: оцінка впливовості, суб'єкти воєнно-політичних подій, патріотичні постави, реформаторські постави, протестні постави.

Вступ

Постановка проблеми. Важливою складовою бурхливого політичного життя в сучасному українському суспільстві є політичний вплив у взаємодії суб'єктів приймання рішень і вираження громадських позицій. В. Бабка трактує політичний вплив як невід'ємний елемент політичної системи, багатоаспектність способів реалізації якого відображають зовнішні прояви, суб'єктні мотиваційні риси, організаційно-процедурні та часово-просторові характеристики впливу. Зокрема, соціально-психологічний зміст реалізації політичного впливу простежується в таких його зовнішніх проявах, як відкритість, гласність, спрямованість на об'єкт і суб'єктних мотиваційних рисах – раціональній складовій, рівні усвідомлення, цільових ознаках (Бабка, 2014).

Б. Сітарський проаналізував особливості політичного впливу в процесах децентралізації, що був спрямований на об'єднані територіальні громади і наявний на всіх рівнях політичної влади. Цей вплив спирається на два ресурси – фінансовий та адміністративний. Використання їх може давати бажаний результат і змінювати поведінку об'єктів впливу (жителів громад) у потрібному руслі (Сітарський, 2022). Таке розуміння впливу дає підстави розглянути й обернене відношення, коли зміна поведінки стає відповіддю громадян на сприйнятий ними політичний вплив.

Відповідні процеси істотно увиразнила російсько-українська війна, яка зменшила значення одних дієвпливів, але підвищила вагомість інших. У такому контексті можна розглядати впливовість – здатність активно заангажованих суб'єктів справляти визначальний вплив на перебіг і результати воєнно-політичних взаємодій, проте не як об'єктивний ресурс того чи того суб'єкта, а як суб'єктивно приписувану йому іншими учасниками взаємодії спроможність.

Теоретичний аналіз

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Категорія впливовості не набула помітного поширення в соціальної психології, її використовують радше в поточних міркуваннях, ніж у ґрунтовних узагальненнях. На підставі низки науково-психологічних джерел можна зробити висновок, що дослідники вельми по-різному трактують зміст цієї категорії. В окремих контекстах говорять, зокрема, про впливовість абстрактних явищ, інформаційних процесів, навчально-виховної педагогічної взаємодії, психологічних рис особистості тощо.

Впливовість абстрактних явищ здебільшого має метафоричний зміст. Досліджуючи особливості трактування поняття «свідомість» у психології, Я. Коркос аналізує низку матеріалів, критерієм добору яких стала впливовість наукових джерел на розвиток дискусії серед учених та досягнення консенсусу (Коркос, 2022). R. Peterson & V. Crittenden пропонують визнавати впливовість теоретичних та оглядових статей на маркетингову думку – попри те, що оцінка їхнього впливу сповнена двозначности, непослідовности та суб'єктивности (Peterson, & Crittenden, 2012). Виявлення впливовості вузлів інформаційних мереж було предметом графічного дослідження A. Rezaei et al. Ефективність запропонованої моделі оцінювано шляхом вимірювання кореляції між рейтингом, створеним запропонованим методом, і рейтингом реальности (Rezaei et al., 2021).

Впливовість інформаційних процесів – надзвичайно популярна тема останніх десятиріч. Л. Король і С. Максимець розглядають впливовість ЗМІ у зв'язку з проблемами Інтернетзалежності молоді як чинника, що впливає позитивно або негативно – залежно від тривалости та контексту – на розвиток комунікативних навичок, формування самооцінки, рівень тривожности та агресивности, моральність та емпатійність особи (Король, & Максимець, 2014). А. Прохоров відзначає особливості психіки людини, які уможливають впливовість політичних технологій: нездатність критично сприймати інформацію; нелінійність процесів сприймання інформації; наявність стереотипних схем уявлень, оцінок; перебування людини у двох реальностях – справжній та уявно-символічній; зміни в шкалі цінностей та потреб індивіда під впливом технологій, що пов'язані з роботою пам'яті та уяви (Прохоров, 2002). Такі висновки увиразнюють різні сторони вразливості людської психіки на інформаційні впливи.

У навчально-виховній взаємодії носієм впливовості звичайно є вчитель. Про засади педагогічної впливовості слова вчителя за В. Сухомлинським ідеться в статті І. Баранюк: це вимогливість особисто-

сти вчителя, який, зокрема, володіє енергетичним словом довгочасного виховного впливу; це мистецтво слова вчителя, яке виявляється в здатності викликати в учня образно-зорові уявлення, а через них впливати на його емоційну сферу; це системна робота з виховання учня, завдяки чому він стає відкритим для впливів педагогічного слова (Баранюк, 2011). Н. Мордовцева досліджувала впливовість як важливу комунікативну ознаку мовлення майбутнього вчителя початкових класів. Її характеризує здатність викликати або змінювати думки, почуття, волю, поведінку учнів завдяки оперуванню найбільш доречними, влучними мовленнєвими виразами для досягнення навчальної і виховної мети (Мордовцева, 2020). Отже, ефективність педагогічного впливу істотно спирається на застосування певних комунікативних прийомів.

Залежно від контексту набувати впливовості можуть і психологічні риси особистості. Так, впливовість індивідуальної мовної політики в середовищі двомовної молоді, яка належить до різних етнічних меншин у В'єтнамі, що відображено в щоденній мовній поведінці, підкреслила Trang Thi Thuy Nguyen (Trang Thi Thuy Nguyen, 2022). О. Клепікова довела впливовість загального та локальних проявів особистого добробуту на процес професійного поставання майбутніх психологів (Клепікова, 2021). За результатами дослідження В. Вінкова, впливовість зафіксовано серед провідних орієнтирів, які молодь сприймає як життєвий успіх. Зокрема, молодь, яка обрала власну впливовість за мірило життєвого успіху, більшою мірою визнає роль ризику і водночас менше задоволена зі своїх досягнень (Вінков, 2018). Наведені положення виводять впливовість у ширший контекст особистісної саморегуляції та самоефективності.

У соціально-психологічному відношенні найцікавішим є тлумачення впливовості власне соціальних суб'єктів – індивідуальних і колективних. S. Reid і S. Ng вивчали впливовість членів групи під час обговорення дразливої проблеми скасування смертної кари. Вони виходили з положення про те, що розмови є джерелом внутрішньогрупової впливовості, і виявили водночас, що розмови сильно корелюють із впливовістю в міжгруповому контексті. Комунікативні впливи є інтерактивно організованими та побудованими навколо виразних самокатегоризацій учасників спілкування (Reid, & Ng, 2000). У дослідженні A. Zareie et al. запропоновано критерії виявлення впливових користувачів соціальних мереж на основі їхніх інтересів задля поширення через них новин і маркетингу та розроблено алгоритм отримання набору найвпливовіших користувачів (Zareie et al., 2019).

Узагальнений зміст впливовості як здатності справляти соціально-психологічний вплив охоплює такі ознаки. По-перше, має значення власне об'єктивний стан справ, згідно з яким суб'єкти справді бувають

більш і менш впливові (хоча в соціальному просторі така «об'єктивність» завжди є вельми суб'єктивною). По-друге, важить загальний ціннісний контекст, залежно від якого оцінка впливовості зростає або спадає. По-третє, важливу роль відіграє суб'єктивна прихильність оцінювачів до об'єкта оцінки, яка звичайно посилює враження про його впливовість. По-четверте, даються взнаки й негативні постави щодо об'єкта: з одного боку, його впливовість знецінюють, але з другого – перевищують через приписувану йому небезпечність, якій треба запобігти.

Екстремальні обставини воєнно-політичного протистояння в сучасній Україні інтенсифікують сприймання перелічених ознак та загострюють його ціннісний зміст.

Мета статті полягає в розкритті ціннісно-орієнтаційного підґрунтя оцінок українцями впливовості суб'єктів воєнно-політичних подій в умовах російсько-української війни.

Методологія дослідження

Виклад основного матеріалу. У межах моніторингу масової політичної свідомості українців, що його з 1994 р. здійснює Інститут соціальної та політичної психології НАПН України, у лютому 2022 р. (напередодні широкомасштабної війни) та в лютому 2023 р. (рік потому) опитано, відповідно, 1167 і 1147 респондентів за всеукраїнською вибіркою на підконтрольних територіях.

Структура вибірок 2022 і 2023 рр. була аналогічною: середній вік становив, відповідно, 46.8 і 46.6 року; осіб жіночої статі було 54.2 і 54.1%; за національністю українці становили 84.8 і 90.1% (таке зростання є виявом посилення патріотичних настроїв під впливом російської агресії). Аналогічним виявився й розподіл по регіонах (у 2023 р. запитовано про місце проживання до початку широкомасштабної війни): із центральних областей походили 39.4 і 40.4% респондентів, із південно-східних – 37.8 і 35.7%, із західних – 22.7 і 23.9%.

Зміст анкети становили, зокрема, запитання про актуальну суспільну ситуацію і про те, хто справляє істотний вплив на неї (вплив оцінювано за 5-бальною шкалою; імовірних суб'єктів впливу було визначено в попередніх дослідженнях). Респонденти також оцінили 71 вислів, зміст яких відображає ціннісно-орієнтаційний контекст суспільного життя. Зв'язок між оцінками цих висловів і впливовості зазначених суб'єктів було розглянуто на основі кореляційного, факторного та регресійного аналізу.

Результати і дискусія

Належить зазначити, що оцінка респондентами свого власного впливу на актуальну суспільну ситуацію залишилася незмінною: 2.39 бали і в 2022, і в 2023 рр. Це може правити за свідчення високого ступеня психологічної відповідності результатів обох опитувань. Водночас доречним є питання про те, яким був цей показник, наприклад, у перші тижні широкомасштабної війни, відповіді на яке ми, на жаль, не отримуємо.

Значущі зміни оцінок впливовості різних соціально-політичних суб'єктів протягом року широкомасштабної війни відображено на рис. 1 і 2.

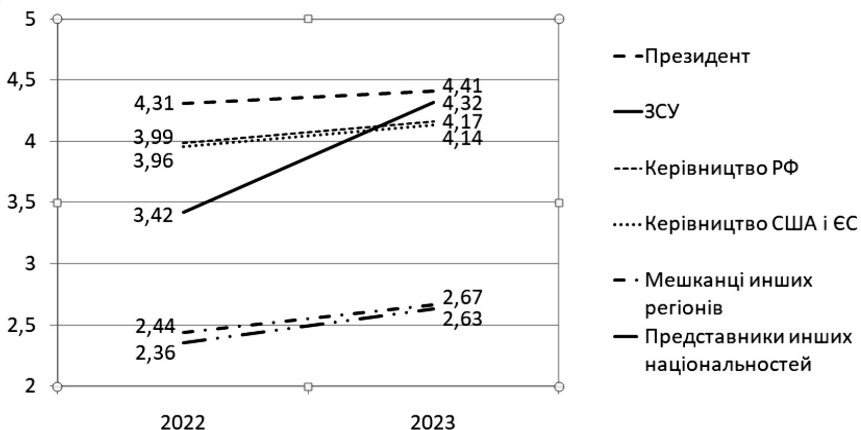

Рис. 1. Посилення впливовості оцінюваних суб'єктів

Отже, найбільш виразно зросло визнання впливовості Збройних сил України. Меншою мірою це проявилось щодо інших владних (президента України, російського і західного керівництва) та соціальних суб'єктів.

Порівняно відчутніше зменшилася впливовість олігархічних кланів, прозахідних сил (їхня активність стала менш потрібною?), а також центральних і місцевих органів влади – на відміну від президента, що, найімовірніше, відображає посилення потреби мати сильну централізовану й персоналізовану владу в умовах війни.

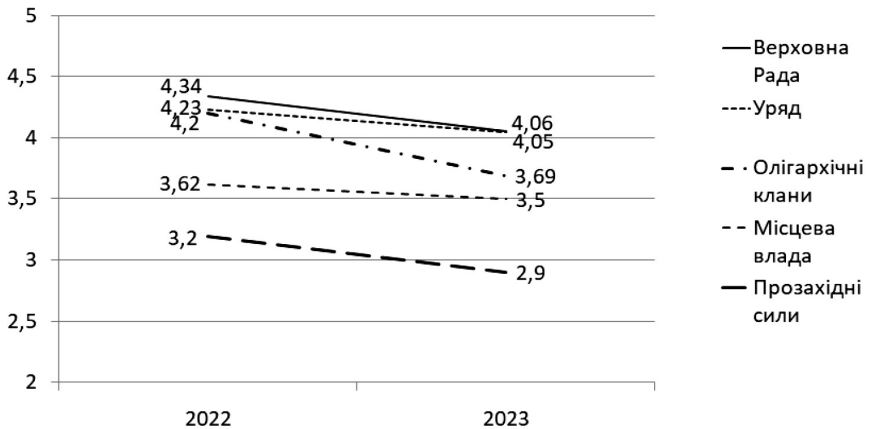

Рис. 2. Послаблення впливовості оцінюваних суб'єктів

За результатами факторного аналізу оцінок впливовості у 2023 р. виявлено чотири категорії найбільш впливових суб'єктів: «захисники» (Збройні сили України; керівництво США та ЄС; їхню впливовість високо оцінили 804 респонденти; кореляція між їхніми оцінками $r = .427$, тут і далі $p \leq .001$), влада (уряд; парламент; $n = 793$; $r = .711$), «вороги» (російські війська; зрадники й колаборанти; $n = 432$; $r = .571$), «інші» (мешканці інших регіонів; представники інших національностей; $n = 176$; $r = .785$).

Кореляція оцінок впливовості і «ціннісно-орієнтаційних» висловів показала, що впливовість «захисників» пов'язана з підтримкою масових протестів ($r = .17$, тут і далі $p \leq .01$), ринкового реформування ($r = .12$) та вимог до ефективності влади ($r = .08$). Впливовість влади корелює з підтримкою ринкових реформ ($r = .14$) та визнанням ефективності влади ($r = .09$). Впливовість «ворогів» співвідноситься з патріотичними поставами ($r = .19$), осудом російської агресії ($r = .12$), підтримкою масових протестів ($r = .11$), констатацією недостатньої ефективності українського опору ($r = .08$). Впливовість «інших» поєднується з бажанням поліпшення ситуації ($r = .23$), антиросійськими поставами ($r = .2$), запереченням компромісів з агресором ($r = .17$), осудом у бік інших груп ($r = .12$).

Для більш докладного з'ясування психологічної структури оцінок впливовості суб'єктів воєнно-політичних подій у ціннісному контексті суспільного життя було виконано процедуру факторного аналізу в просторі 26 ознак – тих, де було зафіксовано найвищі рівні кореляції між оцінками впливовості суб'єктів (10 із 17) і змісту висловів (16 із

71). Далі проведено конфірматорний факторний аналіз із 15 ознаками (5 суб'єктів і 10 висловів). Виділилися п'ять факторів із загальною дисперсією 55.2%.

Перший фактор (внесок у дисперсію 20.4%): вплив ЗСУ (.2) і вислови «Привести країну до процвітання здатні українські патріоти. Відродження національної самосвідомості зробить Україну могутньою державою» (.767) та «Війна, з якою прийшла до нас Росія, є продовженням того ж геноциду українського народу, що здійснювався під час голодоморів» (.743).

За результатами регресійного аналізу зафіксовано позитивний вплив оцінок вислову про геноцид на оцінку впливовості ЗСУ: $\beta = .239, p \leq .001$.

Другий фактор (10.2%): вплив президента України (.768), ЗСУ (.767) та волонтерських організацій (.703) і вислову «Нинішня українська влада рішуче очищується від тих, хто наживається на війні, заплямував себе корупцією та іншими зловживаннями» (.182).

Оцінки цього вислову відображають позитивний вплив на оцінку впливовості волонтерських організацій: $\beta = .226, p \leq .001$.

Третій фактор (9.3%): вплив олігархічних кланів (-.49) та власний вплив респондента (.467) і вислови «Наша влада наживається на війні і все глибше грузне в корупції» (-.72) та «Нинішня українська влада рішуче очищується від тих, хто наживається на війні, заплямував себе корупцією та іншими зловживаннями» (.598).

Має місце негативний вплив оцінок вислову про очищення від корупції на оцінку впливовості олігархічних кланів: $\beta = -.144, p \leq .001$.

Четвертий фактор (8.3%): вплив ЗСУ (-.187) і вислови «Надалі треба підтримувати не фермерів, а передусім великі аграрні підприємства, бо тільки вони можуть прогодувати народ України» (.692) та «Масові виступи протесту не мають сенсу – їхніми плодами користуються лише політики та олігархи» (.617).

Оцінки вислову про виступи протесту справили негативний вплив на оцінку впливовості ЗСУ: $\beta = -.178, p \leq .001$.

П'ятий фактор (7%): власний вплив респондента (.282) та вплив волонтерських організацій (.216) і вислови «Моє життя залежить більше від мене самого» (.714) та «Масові виступи протесту не мають сенсу - їхніми плодами користуються лише політики та олігархи» (-.393).

Тут проявився позитивний вплив вислову про залежність життя від себе самого на оцінку власної впливовості респондента: $\beta = .199, p \leq .001$.

Висновки

Результати опитування показали значення загальносуспільного ціннісного контексту для сприймання суб'єктів воєнно-політичних подій. Можна визначити низу політико-ідеологічних і водночас соціально-пси-

хологічних постав громадян, що є визначальними для оцінки впливовості таких суб'єктів.

Найбільш виразними стали постави *патріотично-антиросійські*. Під їхнім впливом насамперед зростає оцінка впливовості Збройних сил України. Оцінка впливовості зовнішніх і внутрішніх ворогів, а також інших (відмінних від респондентів) етнічних і регіональних суб'єктів виявляється більш суперечливою: з одного боку, патріотизм спонукає применшувати впливовість цих антиукраїнських або «не зовсім українських» груп, але з другого – навпаки, перебільшувати її з огляду на потенційну небезпеку від них.

Реформаторські постави респондентів даються знаки в позитивному сприйманні впливовості української державної влади, Збройних сил України та західних союзників. Натомість антиреформаторські настрої спонукають до скептичного бачення впливовості цих суб'єктів.

Розгалуженим виявилось сприймання різних суб'єктів у зв'язку з *антикорупційно-протестними* поставами. Ці постави підвищують оцінки впливовості української державної влади, Збройних сил України, західних союзників, волонтерських організацій, «ворогів», олігархічних кланів та самого респондента. Водночас слід звернути увагу на суперечливість антикорупційно-протестних позицій щодо влади: тут вочевидь спрацьовує ефект переважно позитивного ставлення до президента Зеленського за одночасно негативної оцінки решти представників державної влади та самого феномена «влади» як істотно скорумпованої структури.

Лише опосередковано можна простежити значення *рентно-безпорадницьких* постав, які проявилися нечітко з огляду на брак відповідних індикаторів у застосованій методиці. Такі позиції мають місце, по-перше, щодо державної влади та західних союзників у вигляді вимог допомогти й захистити, а по-друге, щодо «ворогів» та «інших» – як острах перед їхньою небезпечною або шкідливою впливовістю.

Загалом описана сукупність постав і висловлюваних оцінок творить специфічний ціннісно-перцептивний дискурс політизованого суспільства в умовах війни, важливим елементом якого є сприймання впливовості суб'єктів військово-політичних подій.

Перспективи подальших досліджень можна вбачати в розширенні оцінюваних сфер сприймання суб'єктів військово-політичних подій та відстеженні динаміки оцінок і ставлень.

Декларація про конфлікт інтересів. Автор заявляє про відсутність потенційного конфлікту інтересів стосовно дослідження, авторства і/або публікації цієї статті.

Список використаних джерел

Peterson, R. A., & Crittenden, V. L. (2012). On the impactfulness of theory and review articles. *AMS Rev*, 2, 1–4. DOI: 10.1007/s13162-012-0025-6

Reid, S. A., & Ng, S. H. (2000). Conversation as a resource for influence: evidence for prototypical arguments and social identification processes. *European Journal of Social Psychology*, 30(1), 83–100. DOI: [https://doi.org/10.1002/\(SICI\)1099-0992\(200001/02\)30:1%3C83::AID-EJSP983%3E3.0.CO;2-I](https://doi.org/10.1002/(SICI)1099-0992(200001/02)30:1%3C83::AID-EJSP983%3E3.0.CO;2-I)

Rezaei, A. A., Munoz, J., Jalili, M., & Khayyam, H. (2021). *Influential Node Ranking in Complex Information Networks Using A Randomized Dynamics-Sensitive Approach*, 1–14. DOI: <https://doi.org/10.48550/arXiv.2112.02927>

Trang Thi Thuy Nguyen (2022). *Individual Language Policy: Bilingual Youth in Vietnam*. Publisher : Multilingual Matters. DOI: <https://doi.org/10.21832/9781800411142>

Zareie, A., Sheikahmadi, A., & Jalili, M. (2019). Identification of influential users in social networks based on users' interest. *Information Sciences*, 493, 217–231. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.ins.2019.04.033>

Бабка, В. (2014). Політичний вплив: тенденції концептуальних змін. *Наукові записки ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України*, 3(71), 325–336. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzipiend_2014_3_31

Баранюк, І. (2011). Василь Сухомлинський про засади педагогічної впливовості слова вчителя. *Наукові записки Кіровоградського держ. університету імені Володимира Винниченка. Серія: Педагогічні науки*, 99, 58–65. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nz_p_2011_99_10

Вінков, В. (2018). Уявлення молоді про життєвий успіх: структурно-змістовий аспект дослідження. *Проблеми політичної психології*, 21(1), 161–173. DOI: <https://doi.org/10.33120/porp-Vol21-Year2018-14>

Клепікова, О. В. (2021). Особистісне благополуччя як чинник професійного становлення майбутніх психологів. (Дис. д-ра філос. наук). Київ. Режим доступу: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/39887/1/%D0%9A%D0%BB%D0%B5%D0%BF%D1%96%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B0_%D0%90%D0%BD%D0%BE%D1%82%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F.pdf

Коркос, Я. О. (2022). Концептуальний зміст категорії «свідомість» у зарубіжній психології. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Психологічні науки*, 1, 11–17. DOI: <https://doi.org/10.32999/ksu2312-3206/2022-1-2>

Король, Л. М., & Максимець, С. М. (2014). Психологічні чинники впливу ЗМІ на формування особистості сучасної молоді. *Наука і освіта*, 5, 157–162. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NiO_2014_5_30

Мордовцева, Н. В. (2020). Впливовість як важлива комунікативна ознака мовлення майбутнього вчителя початкових класів. *Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Стратегічні пріоритети філології й лінгводидактики в умовах реформування освітньої системи в Україні» (10 квітня 2020 року)*. (с. 81–84). Старобільськ : ДЗ «Луган. нац. ун-т імені Тараса Шевченка». Режим доступу: <http://dspace.luguniv.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/6752/1/24.pdf>

Прохоров, А. М. (2002). Інформаційно-психологічне підґрунтя політичних технологій. *Наукові записки НаУКМА*, 20, 1, 256–257. Режим доступу: <https://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/9145>

Сітарський, Б. (2022). Політичний вплив на реформу децентралізації в Україні.

Агора. Журнал соціальних наук, 1, 1, 29–46. DOI: <https://doi.org/10.25264/26.01.2023-1/1-29-46>

References

- Peterson, R. A., & Crittenden, V. L. (2012). On the impactfulness of theory and review articles. *AMS Rev*, 2, 1–4. DOI: [10.1007/s13162-012-0025-6](https://doi.org/10.1007/s13162-012-0025-6)
- Reid, S. A., & Ng, S. H. (2000). Conversation as a resource for influence: evidence for prototypical arguments and social identification processes. *European Journal of Social Psychology*, 30(1), 83–100. Retrieved from: [https://doi.org/10.1002/\(SICI\)1099-0992\(200001/02\)30:1%3C83::AID-EJSP983%3E3.0.CO;2-1](https://doi.org/10.1002/(SICI)1099-0992(200001/02)30:1%3C83::AID-EJSP983%3E3.0.CO;2-1)
- Rezaei, A. A., Munoz, J., Jalili, M., & Khayyam, H. (2021). *Influential Node Ranking in Complex Information Networks Using A Randomized Dynamics-Sensitive Approach*, 1–14. DOI: <https://doi.org/10.48550/arXiv.2112.02927>
- Trang Thi Thuy Nguyen (2022). *Individual Language Policy: Bilingual Youth in Vietnam*. Publisher : Multilingual Matters. DOI: <https://doi.org/10.21832/9781800411142>
- Zareie, A., Sheikahmadi, A., & Jalili, M. (2019). Identification of influential users in social networks based on users' interest. *Information Sciences*, 493, 217–231. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.ins.2019.04.033>
- Babka, V. (2014). Politychny vplyv: tendencii' konceptual'nyh zmin [Political influence: Trends in conceptual change]. *Naukovi zapysky IPIEND im. I. F. Kurasa NAN Ukrainy*, 3(71), 325–336. [in Ukrainian]. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nziপিend_2014_3_31
- Baranjuk, I. (2011). Vasyli' Suhomlyns'kyj pro zasady pedagogichoi' vplyvosti slova vchytelja [Vasyl' Sukhomlynskyi on the principles of the pedagogical influence of the teacher's words]. *Naukovi zapysky Kirovohrads'kogo derzh. ped. universytetu imeni Volodymyra Vynnychenka. Serija: Pedagogichni nauky*, 99, 58–65. [in Ukrainian]. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nz_p_2011_99_10
- Vinkov, V. (2018). Ujavlennja molodi pro zhyttjevyj uspih: strukturno-zmistovyj aspekt doslidzhennja [Young people's perception of life success: structural and content aspect of the study]. *Problemy politychnoi' psihologii*, 21(1), 161–173. [in Ukrainian]. DOI: <https://doi.org/10.33120/popp-Vol21-Year2018-14>
- Klepikova, O. V. (2021). Osobystisne blagopoluchchja jak chynnyk profesijnogo stanovlennja majbutnih psihologiv [Personal Well-being as a Factor in the Professional Development of Future Psychologists]. *Doctor's thesis*. Kyiv. [in Ukrainian]. Retrieved from: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/39887/1/%D0%9A%D0%BB%D0%B5%D0%BF%D1%96%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B0_%D0%90%D0%BD%D0%BE%D1%82%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F.pdf
- Korkos, Ja. O. (2022). Konceptual'nyj zmist kategorii' «svidomist'» u zarubizhnij psihologii' [Conceptual content of the category «consciousness» in foreign psychology]. *Naukovij visnyk Hersons'kogo derzhavnogo universytetu. Serija: Psychologichni nauky*, 1, 11–17. [in Ukrainian]. DOI: <https://doi.org/10.32999/ksu2312-3206/2022-1-2>
- Korol, L. M., & Maksymets, S. M. (2014). Psychologichni chynnyky vplyvu ZMI na formuvannja osobystosti suchasnoi' molodi [Psychological factors of mass media influence on personality formation of modern youth]. *Nauka i osvita*, 5, 157–162. [in Ukrainian]. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NiO_2014_5_30
- Mordovceva, N. V. (2020). Vplyvovist' jak vazhlyva komunikatyvna oznaka movlennja majbutnogo vchytelja pochatkovyh klasiv [Influency as an important communicative feature of a future primary school teacher's speech]. *Materialy Vseukrains'koi' nauково-praktychnoi'*

konferencii' «Strategichni priorityety filologii' j lingvodydaktyky v umovah reformuvannja osvithoi' systemy v Ukraïni» (10 kvitnja 2020 roku). (s. 81–84). Starobil's'k : DZ «Lugan. nac. un-t imeni Tarasa Shevchenka». [in Ukrainian]. Retrieved from: <http://dspace.luguniv.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/6752/1/24.pdf>

Prohorov, A. M. (2002). Informacijno-psychologichne pidgruntja politychnyh tehnologij [Informational and psychological basis of political technologies]. *Naukovi zapysky NaUKMA*, 20, 1, 256–257. [in Ukrainian]. Retrieved from: <https://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/9145>

Sitar'skyj, B. (2022). Politychnyj vplyv na reformu decentralizacij' v Ukraïni [Political influence on the decentralization reform in Ukraine]. *Agora. Zhurnal socijal'nyh nauk*, 1, 1, 29–46. [in Ukrainian]. DOI: <https://doi.org/10.25264/26.01.2023-1/1-29-46>

Abstract

Vasiutynskyi V. O.,

DSc. in Psychology Sciences,
Professor, Chief Researcher,
Institute for Social and Political
Psychology of NAES of Ukraine
E-mail: vadymvas55@gmail.com

INFLUENTIALITY OF AGENTS OF MILITARY AND POLITICAL EVENTS IN UKRAINIANS' VALUE PERCEPTION

Influentiality of agents of military and political events is considered as abilities to influence a course and results of military and political processes. This is not the agents' objective resources, but the abilities attributed to them by other participants of interactions. Influentiality includes the following signs: the objective state of affairs, the general value context of interaction, the subjective attachment of evaluators to the object of evaluation, and their negative attitudes towards the object.

According to the data of two all-Ukrainian surveys, the value-orientational basis of Ukrainians' perception of influency of agents of military and political events has been revealed. In February 2022 (on the eve of a large-scale war), 1,167 respondents were interviewed, in February 2023 – 1,147.

During the year, recognition of influency of the Armed Forces of Ukraine grew most clearly. To a lesser extent, this was manifested in relation to the President of Ukraine, the Russian and Western leadership. Instead, influency

of oligarchic clans, pro-Western forces, as well as central (with the exception of the president) and local authorities decreased.

Four categories of the most influential subjects were identified: «Protectors» (the Armed Forces of Ukraine, the leadership of the USA and the EU), whose influency is connected with the support of mass protests, market reform, and demands for the effectiveness of the government; Power (government and parliament), influency of which correlates with support for market reforms and recognition of the effectiveness of the authorities; «Enemies» (Russian troops, traitors and collaborators), whose influency is correlated with patriotic attitudes, condemnation of Russian aggression, support for mass protests, and ascertainment of insufficient effectiveness of Ukrainian resistance; «Others» (inhabitants of other regions and representatives of other ethnic groups), whose influency is combined with a desire to improve the situation, anti-Russian attitudes, denial of compromises with the aggressor, and condemnation of other groups.

Patriotic and anti-Russian, (anti-) reformist, anti-corruption and protest, and dependent attitudes were decisive for assessing influency of the agents of military and political events.

Key words: *assessment of influentiality, agents of military and political events, patriotic attitudes, reformist attitudes, protest attitudes.*

Отримано – 25 жовтня 2023

Рецензовано – 01 листопада 2023

Прийнято – 07 листопада 2023

Received – October 25, 2023

Revision – November 01, 2023

Accepted – November 07, 2023